

### Polecenia podsumowujące

1. Omów politykę władz sowieckich na zajętych ziemiach polskich.
2. Scharakteryzuj politykę Litwinów względem ludności polskiej na Wileńszczyźnie.
3. Przedstaw stosunek ludności zamieszkującej Kresy do władz sowieckich.

### Sowiecka polityka na ziemiach polskich

X 1939 – przeprowadzenie przez Sowietów wyborów do zgromadzeń ludowych w celu sformalizowania aneksji ziem państwa polskiego. Włączenie ziem polskich przejętych przez Sowietów do Białoruskiej i Ukraińskiej Socjalistycznych Republik Sowieckich – dawni obywatele II RP obywatelami sowieckimi.

Przekazanie Wileńszczyzny Litwie.

Na ziemiach przejętych przez Sowietów Polacy w mniejszości.

Wystąpienia narodowości niepolskich wyrazem niechęci do państwa polskiego i jego obywateli oraz wiary w obietnice Sowietów.

Jesień 1939 – pierwsze pogromy ludności polskiej przeprowadzone przez OUN.

Główny cel komunistów na opanowanych terenach – pełna sowietyzacja.

Represje wobec Kościołów, najsilniej atakowane Kościoły katolicki i greckokatolicki.

### Sytuacja Polaków na Wileńszczyźnie pod rządami litewskimi

Stosowana przez władze litewskie polityka szykan, a nie represji.

Lituanizacja.

Pogorszenie sytuacji ludności polskiej na Wileńszczyźnie po aneksji Litwy przez ZSRS.

### Sowieckie represje na terenach okupowanych

Represje wymierzone w ludność polską postrzeganą jako elity i warstwa przywódcza.

Pierwsze aresztowania „wrogów ludu” tuż po wkroczeniu Armii Czerwonej.

Główne miejsce zsyłki aresztowanych – łagry w okolicach Workuty i Kołymy.

Od początku 1940 r. masowe deportacje Polaków i przedstawicieli innych narodowości w głąb ZSRS.

5 III 1940 – decyzja Stalina o wymordowaniu polskich oficerów.

Zbrodnia katyńska – eksterminacja przez Sowietów 22 tys. polskich obywateli.

### Pozorna zmiana polityki Sowietów

Przygotowania Sowietów do wojny z Niemcami przyczyną zmiany polityki na ziemiach polskich

• darowanie życia ok. 450 przedstawicielom polskich elit, przydatnych z punktu widzenia Sowietów

• przywrócenie niektórych profesorów na zsovietyzowanym uniwersytecie lwowskim oraz uruchomienie części polskich szkół na Białorusi

### Stosunek do Sowietów

Wśród Polaków w większości wrogie i pogardliwe nastawienie do sowieckiego okupanta.

Początek 1940 – zmiana nastawienia innych narodowości z przychylnego na wrogie, spowodowana działaniami ZSRS (kolektywizacją rolnictwa, prześladowaniami i aresztowaniami członków niekomunistycznych organizacji).

Współpraca z władzami sowieckimi polskich komunistów.

### Rzeź wołyńska (1943)

Wiosna 1943 – początek rzezi wołyńskiej, ludobójstwa dokonanego na Polakach przez Ukraińską Powstańczą Armię.

Liczba ofiar szacowana na ok. 100 tys. osób.

Próby powstrzymania rzezi i negocjacji z ukraińskimi nacjonalistami zakończone niepowodzeniem.

Antyukraińskie akcje odwetowe polskich oddziałów AK, BCH i NSZ zakończone śmiercią ok. 10–12 tys. osób.

### Polecane publikacje

G. Herling-Grudziński, *Inny świat. Zapiski sowieckie*, Kraków: Wyd. Literackie, 2022.

T.A. Kisielewski, *Katyń. Zbrodnia i kłamstwo*, Poznań: Dom Wydawniczy Rebis, 2017.

*Lwowskie pod okupacją sowiecką (1939–1941)*, red. T. Bereza, Rzeszów: IPN, 2006.

G. Motyka, *Od rzezi wołyńskiej do akcji „Wisła”. Konflikt polsko-ukraiński 1943–1947*, Kraków: Wyd. Literackie, 2016.

